

המאבק נגד התפשטות נגיף קורונה בלבנון: דעיכת המשבר הרפואי, התלקחות המשבר הפוליטי

3 במאי 2020

עיקרי תמונת המצב

◀ עד כה נדבקו בנגיף קורונה בלבנון 737 בני אדם, מהם מתו 25 (עדכני ל-3 במאי 2020). מרבית החולים הינם באזורים הנוצרים והסונים. באזורים השיעים, שבהם ארגון חזבאללה הינו דומיננטי, דווח על מספר נמוך יחסית של חולים וחשודים במחלה. מדיווחי משרד הבריאות הלבנוני עולה, כי קצב ההדבקה הינו נמוך יחסית והטיפול בנגיף לא יצא מכלל שליטה. גם במחנות הפליטים הפלסטינים, שהינם בעלי פוטנציאל גבוה להתפשטות הנגיף, לא דווח עד כה על התפרצות משמעותית (עד כה דווח על ארבעה חולים במחנה הפליטים אלג'ליל הסמוך לבעלבכ).

◀ חזבאללה מימש תכנית רחבת היקף משלו לבלימת התפשטות נגיף קורונה בקרב האוכלוסייה השיעית. למימוש התכנית היקפה הארגון משאבים רבים בכוח אדם ואמצעים (רופאים, צוותים רפואיים, מתנדבים, מרכזי אבחון, מתקני הסגר, מיטות בבתי חולים, אמבולנסים). בפועל דווח, כי באזורים בהם מתגוררת האוכלוסייה השיעית אותרו 96 חולים בלבד, מתוכם 23 לוחמי חזבאללה, שהגיעו מסוריה ומאיראן. מרבית החולים הינם תושבי הפרבר הדרומי (השיעי) של ביירות.

◀ במסגרת התכנית למאבק בקורונה הנחה חזבאללה את התושבים להקפיד על שמירה על כללי ריחוק חברתי ובכלל זה במהלך חודש רמצ'אן. נאסר על התפילות במסגדים ונמצאו תחליפים לאירועים המוניים במתקיימים בחודש זה. המלחמה בקורונה לוותה במפגני כוח מתוקשרים בקרב האוכלוסייה השיעית, בעיקר בדרום לבנון, שנועדו להמחיש את יכולותיו של חזבאללה ולהעלות את יוקרתו. הפגנות כוח אלו לוו בהתפארות גלויה בהיקף הפעולות והמשאבים, שהיקפה חזבאללה למלחמה בקורונה עבור "חברת ההתנגדות" (קרי, עבור "המדינה בתוך מדינה" שהקים חזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית).

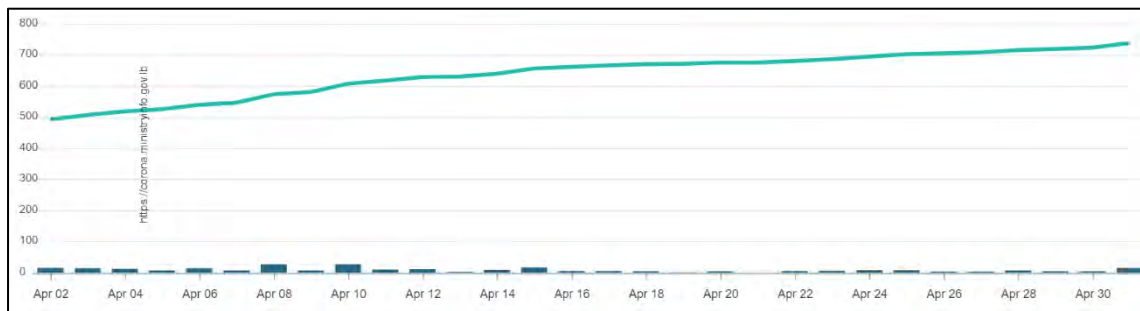
הפגנות כוח בעיר צור: מסדר של אמבולנסים וכלי רכב הצלה, שהוצגו לעיתונאים במהלך סיור מאורגן (יא צור, 14 באפריל 2020; אתר ג'נוביה, 21 באפריל 2020).

עד כה לא נרשמה איפא התפשטות משמעותית או התפרצות חסרת שליטה של נגיף קורונה בלבנון, גם לא במחנות הפליטים הפלסטיניים "המועדים לפורענות". כפועל יוצא מכך נמצא העיסוק בנגיף בדעיכה הדרגתית ובמקומו חזר לקדמת הבמה גל המחאות הנרחב, לאחר הפוגה שנמשכה כחודשיים. גל מחאות זה מתודלק ע"י המשבר הכלכלי הפוקד את לבנון בשנה האחרונה, שהחריף עוד יותר בשל משבר הקורונה.

◀ **מוקד המחאות הועתק (לעת עתה?) מביירות לעיר (הסונית) טריפולי שבצפון**, העיר השנייה בגודלה בלבנון, אשר בה חלק ניכר מהאוכלוסייה חיים מתחת לקו העוני, עוד לפני משבר הקורונה. בליל 27-28 באפריל 2020 התקיימו בטריפולי הפגנות, שהתפשטו לערים נוספות. המפגינים, שמחו נגד הכלכלה המתדרדרת ורמת החיים הירודה, הציתו כלי רכב צבאיים, ניפצו חזיתות בנקים והציתו לפחות בנק אחד. הצבא הגיב בירי אש חיה והרג את אחד המפגינים. **חזבאללה, שממילא מנהל מערכה נגד מערכת הבנקאות, ניצל את ההזדמנות ומתח ביקורת על הבנק המרכזי בלבנון ועל נגיד הבנק, ריאד סלאמה¹**. איגוד הבנקאות בלבנון הכריז על סגירת הבנקים בטריפולי עד להחזרת הסדר על כנו. "משבר הקורונה" דעך איפא (זמנית לפחות), והמשבר הפוליטי הפוקד את לבנון התלקח מחדש בכל עוזו.

התפשטות נגיף הקורונה בלבנון

בנגיף הקורונה בלבנון נדבקו עד כה **737 בני אדם**. מתוכם **מתו 25 ו-200 החלימו** (עדכני ל-3 במאי 2020). מבין 512 החולים בפועל 43 חולים נמצאים במצב קשה (אתר משרד הבריאות הלבנוני, אתר משרד ההסברה הלבנוני, 3 במאי 2020).

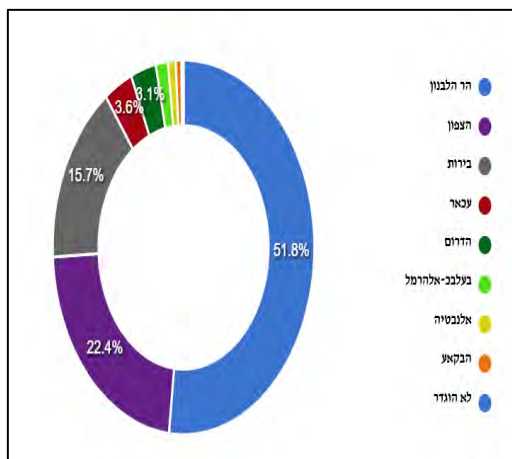

מספר החולים המאומתים, שאותרו מידי יום במהלך חודש אפריל 2020² (משרד ההסברה הלבנוני, 1 במאי 2020). הגרף מצביע על כך שהעקומה השתטחה.

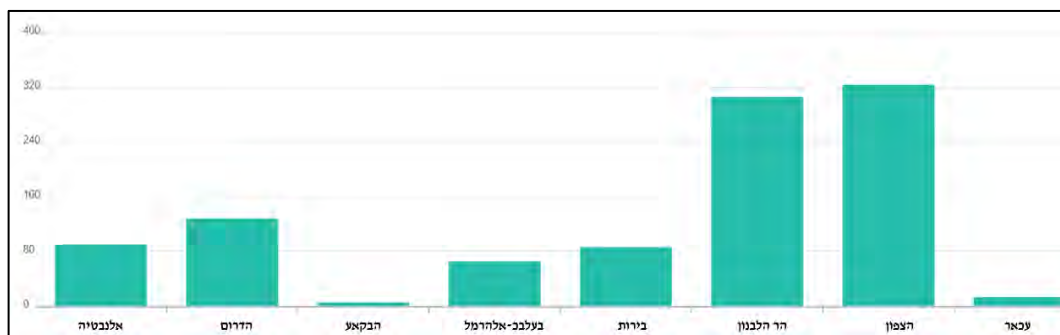
¹ לחזבאללה "חשבון פתוח" עם מערכת הבנקאות הלבנונית. חסן נצראללה טען בזמנו, כי מערכת הבנקאות נכנעה ללחצים האמריקאים וחסמה חשבונות בנק של מוסדות אישים המזוהים עם חזבאללה. פירוט ראו פרסום מרכז המידע-מה-10 ביולי 2016: "משמעות דברי חסן נצראללה כי חזבאללה מקבל את מלוא תקציבו ישירות מאיראן, ובכלל זה אמצעי לחימה ומשכורות לפעילים".

² פרטים על נתוני התחלואה בלבנון, עדכניים ל-30 במרץ 2020 ראו מסמך מרכז המידע: "התמודדות חזבאללה עם נגיף הקורונה: מקרה מבחן להתנהלות "המדינה בתוך מדינה", שהקים חזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית בלבנון".

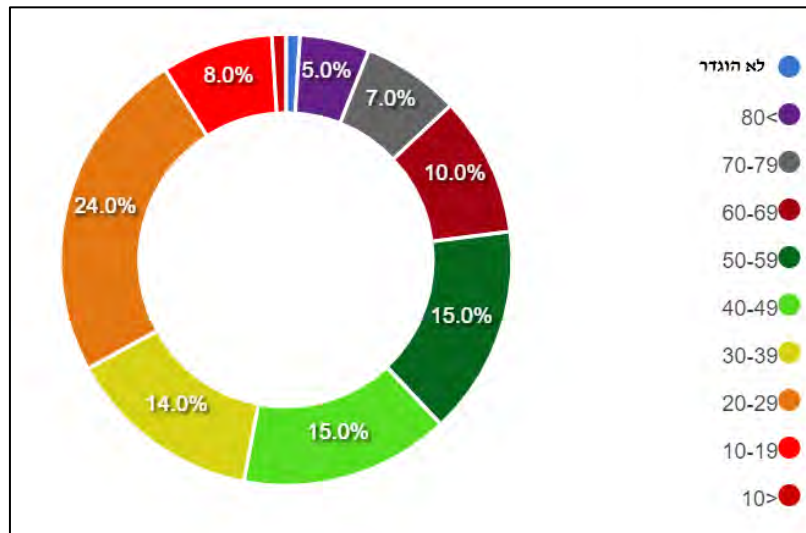
עד כה נערכו בלבנון 39,238 בדיקות לגילוי הנגיף. 1,477 בני אדם הוכנסו להסגר מחשד להידבקות. מוקדי ההתפשטות העיקריים של הנגיף בלבנון הם נפות אלמתן (147), בירות (112) וכסראן (85). בנפות הבקאע המערבי, ראשיא וחאצביא לא דווח על מקרי הידבקות (אתר משרד הבריאות הלבנוני, אתר משרד ההסברה הלבנוני, 3 במאי 2020). ניתן להבחין, כי באזורים שבהם רוב האוכלוסייה הינה שיעית, אשר בהם ארגון חזבאללה הינו דומיננטי, דווח על מספר נמוך יחסית של חולים וחשודים במחלה (קרי, אזורי דרום בירות, בקעת הלבנון והפרבר הדרומי של בירות).

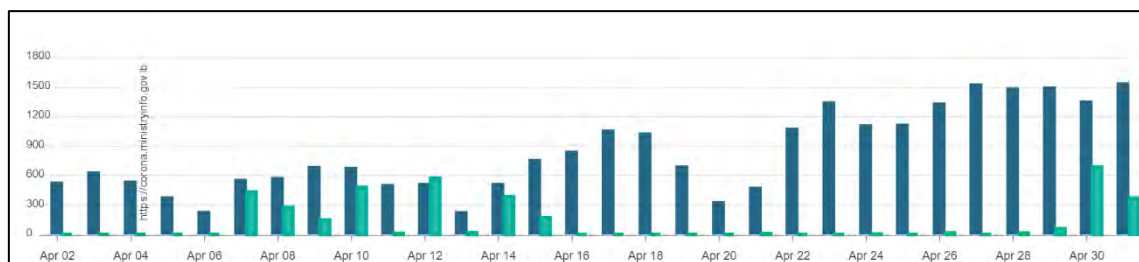
מימין: מפה המציגה את מספר החולים בכל נפה בלבנון (אתר משרד הבריאות הלבנוני, 1 במאי 2020). משמאל: תרשים המציג את אחוז החולים מכלל החולים בכל מחוז בלבנון (אתר משרד ההסברה הלבנוני, 1 במאי 2020).

מספר בני האדם שנכנסו להסגר בחלוקה למחוזות (אתר משרד ההסברה הלבנוני, 1 במאי 2020).

תרשים המציג את מספר החולים בחלוקה לקבוצות גיל (אתר משרד ההסברה הלבנוני, 1 במאי 2020).

תרשים המציג את מספר הבדיקות היומי במהלך חודש אפריל (בכחול כהה), שנערכו לתושבי לבנון. הבדיקות שנערכו למי שהגיעו למדינה מחו"ל מסומנות בכחול בהיר (אתר משרד ההסברה הלבנוני, 1 במאי 2020).

עיקר הצעדים שבהם נקטה ממשלת לבנון לבלימת התפשטות הנגיף הם הפסקת טיסות אל מוקדי התפרצות בעולם, החל מ-22 בפברואר 2020; סגירת כל מוסדות החינוך במדינה החל מ-29 בפברואר; סגירת בתי קפה, מסעדות, מועדוני ספורט ואתרי תיירות החל מ-11 במרץ; הכרזה על צעדי ריחוק חברתי החל מ-15 במרץ והגבלת שעות פעילות העסקים החל מ-26 במרץ (אתר משרד הבריאות הלבנוני, 30 באפריל 2020). בעקבות צעדים אלה, נרשם במדינה קצב התפשטות איטי יחסית ובשלב זה לא נראה שהוא מאתגר את יכולותיה של מערכת הבריאות הלבנונית.

התמודדות חזבאללה עם נגיף הקורונה

◀ **חזבאללה נערך בתכנית רחבת היקף משלו** לבלמת התפשטות נגיף קורונה באזורים בהם רוב האוכלוסייה שיעית³. לשם כך הקצה חזבאללה כוח אדם ומשאבים בהיקף נרחב: **4,500** רופאים, מומחים ואחים רפואיים; **5,000** מתנדבים, שכ-1,300 מתוכם עוסקים בחיטוי מקומות ציבוריים ובתים; **32** מרכזי אבחון, שכל אחד מהם יכול לקלוט **150** חשודי כחולים ביום; **450** מיטות בארבעה בתי חולים, **15** מבנים להסגר ו-**40** אמבולנסים, כשבמקרה של התפרצות ניתן יהיה להקצות עד **300** אמבולנסים להסעת חשודים במחלה וחולים (אתר ג'נוביה, 21 באפריל 2020).

בפועל, **אותרו במחוזות השיעים בחודשים מרץ-אפריל 2020, 96 חולים** (מתוך כ-6,000 חשודים בהידבקות). מתוך החולים היו **23 מלוחמי הארגון, שהגיעו מסוריה ומאיראן**; 55 תושבי הפרבר הדרומי של ביירות (נפת בעבדא) ו-18 תושבים המתגוררים בדרום לבנון ובבקעת הלבנון (אתר ג'נוביה, 21 באפריל 2020).

מרכז האבחון הראשוני של ארגון הבריאות האסלאמי בצור, לאחר השלמת הקמתו (אתר "ג'נוביה", 21 באפריל 2020)

◀ להלן כמה ממאפייני המלחמה של חזבאללה בנגיף קורונה במהלך אפריל 2020:

◆ **שמירה על ריחוק חברתי בקרב כלל האוכלוסייה השיעית** ובכלל זה קריאה להתפלל בבתים בחודש רמצ'אן כדי להימנע מהתקהלויות; ארגון "שיירת קבלת רמצ'אן" כתחליף לאירועים ההמוניים המתקיימים מדי שנה בתחילת החודש; התאמת מנהג ה"חכואתי" (מספר הסיפורים) והעברתו לאפליקציית זום; והדרכות לחניכי "צופי האמאם אלמהדי" באפליקציות שונות (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 27 באפריל 2020).

◆ **הגדלת מספר הבדיקות ותחילת בדיקות אקראיות באוכלוסייה**, גם למי שלא גילו תסמינים רלוונטיים לנגיף קורונה (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 28-29 באפריל 2020).

³ ראו מסמך מרכז המידע בנושא "התמודדות חזבאללה עם נגיף הקורונה: מקרה מבחן להתנהלות "המדינה בתוך מדינה", שהקים חזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית בלבנון", 2 באפריל 2020.

הגדלת מספר הבדיקות ותחילת ביצוע בדיקות אקראיות גם למי שאינם סובלים מתסמיני הנגיף, בכפר תבנית (מימין) וג' באע (משמאל) (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 28-29 באפריל 2020)

◆ **הפגנות כוח ותרגילים לאבחון חולים ולהעברתם לבידוד:** ב-14 באפריל 2020 ערך ארגון הבריאות האסלאמי [של חזבאללה] הפגנת כח בעיר צור, אשר כללה מסדר אמבולנסים וכלי רכב הצלה וסיור מאורגן לעיתונאים באזור (אתר יא צור, 14 באפריל 2020; אתר ג'נוביה, 21 באפריל 2020). במרכזי ארגון הבריאות האסלאמי בדרום לבנון נערכו מספר תרגילים לאבחון חולים ולהעברה בטוחה שלהם לבידוד (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 27 באפריל 2020).

הפגנת כוח של ארגון הבריאות האסלאמי בצור (אתר יא צור, 14 באפריל 2020)

תרגיל אבחון חולי קורונה במרכז הרפואי של ארגון הבריאות האסלאמי באלח'יאם (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 27 באפריל 2020)

מגמה חדשה, שהתבטאה לעת עתה ברשתות החברתיות, הינה זניחת הארשת ה"ממלכתית" הלבנונית של חזבאללה והתפארות גלויה בפעילות ובמשאבים, שהיקצה הארגון להתמודדות עם נגיף קורונה עבוד "חברת ההתנגדות" בלבד (קרי, עבור "המדינה בתוך מדינה" שהקים חזבאללה בקרב אזורי האוכלוסייה השיעית).

◀ כך למשל, עלי שעיב, כתב ערוץ אלמנאר של חזבאללה, ציץ תמונה מהפגנת הכח של ארגון הבריאות האסלאמי [של חזבאללה] בצור והוסיף כיתוב: "ההגנה האזרחית ב#ארגון_הבריאות_האסלאמי בדרום מעמידה את כל משאביה ומאמציה לטובת עם ההתנגדות" (קרי, האוכלוסייה השיעית) (חשבון הטוויטר של עלי שעיב, 14 באפריל 2020). דוגמה נוספת, מרכז ארגון הבריאות האסלאמי באלע'אזיה הוציא סרטון שכותרתו "המרכז הרפואי באלע'אזיה בשירות האנשים האצילים ביותר" (עמוד הפייסבוק רשת ראצד, 24 באפריל 2020). הערה: "האנשים האצילים ביותר" הינו מונח שטבע מזכ"ל חזבאללה סיד חסן נצראללה בנאום "עצרת הניצחון" בספטמבר 2006, בהתייחסו לציבור תומכי חזבאללה.

התמודדות עם נגיף קורונה במחנות הפליטים הפלסטינים בלבנון⁴

24- באפריל 2020 אותרו במחנה הפליטים אלג'ליל הסמוך לבעלבכ, ארבעה חולי קורונה. בעקבות איתורם, בוצעו צעדי חיטוי מוגברים בכניסות למחנה ואונר"א הכשירה את בית הספר במחנה לשמש כמרכז בידוד עבורם ועבור בני משפחותיהם (אתר DW, 24 באפריל 2020; אתר Lebanon Debate, 25 באפריל 2020). מעבר לכך לא דווח עד כה על התפרצות הנגיף במחנות הפליטים הפלסטינים בלבנון.

◀ בעקבות איתור החולים במחנה אלג'ליל, החלו להיערך במחנות פליטים נוספים בלבנון ונערכו יותר בדיקות לאיתור הנגיף, ובתוך כך: 146 בדיקות במחנה אלג'ליל, 30 בדיקות במחנה ברג' אלבראג'נה ו-100 בדיקות במחנה עין אלחלוה (אתר Lebanon Debate, 25 באפריל 2020; סוכנות הידיעות אלקדס, 29 באפריל 2020; אתר IMLebanon, 29 באפריל 2020). במקביל, נמשכים צעדי ההתמודדות השגרתיים עם הנגיף כגון בדיקות חום בכניסה למחנות ומבצעי חיטוי (אתר שבאביכ, 24 באפריל 2020; אתר החדשות המקומי של מחנה אלבץ, 30 באפריל 2020).

⁴ להרחבה, ראו מסמך מרכז המידע בנושא "המלחמה נגד התפשטות נגיף הקורונה במחנות הפליטים הפלסטינים בלבנון", 12 באפריל 2020.

מימין: בדיקות חום לנכנסים אל מחנה נהר אלבארד (אתר שבאביכ, 24 באפריל 2020). משמאל: המשך מבצעי החיטוי של הג'האד האסלאמי בפלסטין במחנה אלרשידיה (אתר החדשות המקומי של מחנה אלבץ, 30 באפריל 2020).

הכשרת בית הספר של אונר"א במחנה אלג'ליל לשימוש כמרכז בידוד לחולים המאומתים שאותרו במחנה ולבני משפחותיהם (אתר Lebanon Debate, 25 באפריל 2020).